

VÝSTUP Z IMPLEMENTACE VZDĚLÁVACÍCH SETKÁNÍ PRO ZÁJEMCE A ŽADATELE O NÁHRADNÍ RODINNOU PÉČI

STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

NADACE J&T

1. VÝCHODISKO

Proces zařazení do evidence osob vhodných stát osvojiteli či pěstouny trvá různě dlouhou dobu v závislosti na daném kraji, kde žadatelé trvale bydlí. Jejich cesta vede nejdříve na místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), kde zájemci dostanou veškeré informace o procesu zprostředkování náhradní rodinné péče společně s oficiální žádostí. Po jejím vyplnění a zajištění zprávy od praktického lékaře o jejich zdravotní způsobilosti, výpisu z trestního rejstříku a potvrzení o ekonomických poměrech dochází k takzvanému sociálnímu šetření ze strany sociálního pracovníka OSPODu.

V rámci tohoto šetření pracovník dostává komplexnější obraz o žadatelích a na základě všech obdržovaných dokumentů a získaných informací poté vytváří spisovou zprávu, která v dalším kroku postupuje na krajský úřad. Ten pro žadatele organizuje odborné přípravy a psychologické posouzení. Zvláště v této fázi někdy dochází k dlouhým časovým prodlevám v závislosti na tom, kolik žádostí o zprostředkování kraj aktuálně eviduje. Dle nich totiž odborné přípravy, kterých se zpravidla účastní menší skupina žadatelů, plánuje a po naplnění kapacity skupiny poté i realizuje.

Po absolvování všech výše zmíněných kroků kraj rozhoduje, zda žadatele do evidence budoucích náhradních rodičů zařadí, či nikoliv. V průměru celý proces trvá 12 měsíců, avšak v krajích, kde je zájem o náhradní rodinnou péči nižší, může trvat i déle než 1 rok. Naopak ve větších krajích (jako například hlavní město Praha) s větším počtem zájemců může proces trvat kratší dobu (cca 6 měsíců).

Žadatelům po náročném procesu zařazení do evidence nastává mnohdy těžké a dlouhé čekání na moment, kdy je kraj vytipuje jako vhodné rodiče pro konkrétní dítě. Do této doby byly v intenzivním kontaktu s úřady a byli motivováni ke vzdělávání v problematice náhradní rodinné péče, nyní však pravidelný kontakt opadá a oni nezřídka pociťují osamělost při řešení otázek spojených s příchodem nového člena do jejich rodiny.

I proto se Středisko náhradní rodinné péče rozhodlo cílit svoji nabídku pro tuto skupinu budoucích rodičů a poskytnout jim služby, které mohou čerpat už před přijetím dítěte. Žadatelé mají často povědomí o organizacích zaměřujících se na oblast osvojení či pěstounské péče, ty však primárně nabízí pomoc a podporu rodinám, které již o svěřené dítě pečují.

2. TYPY NABÍZENÝCH SLUŽEB

Středisko náhradní rodinné péče pravidelně zveřejňuje nabídky služeb pro zájemce a žadatele, kteří o osvojení nebo pěstounské péči teprve uvažují, nebo již jsou v procesu zprostředkování, na webových stránkách organizace a sociálních sítích. Nabídka služeb je zároveň pravidelně zasílána sociálním pracovníkům Magistrátu hlavního města Prahy a Krajského úřad Středočeského kraje, kteří ji následně přeposílají všem žadatelům v jejich aktuální evidenci.

První kontakt je obvykle iniciován ze strany samotných žadatelů, kteří se obrací na infolinku Střediska nebo info email. Na základě tohoto kontaktu je zpravidla domluvena první osobní schůzka, během které jsou mapovány potřeby klientů, poskytováno poradenství a předány nabídky pro službu provázení ve formě pravidelných individuálních konzultací a dále nabídka skupinových edukačně-podpůrných služeb.

TYPY SKUPINOVÝCH PROGRAMŮ PRO ZÁJEMCE A ŽADATELE:

A. Klub žadatelů Zastávka

Polouzavřená skupina 8 žadatelů o náhradní rodinnou péči se pravidelně setkává v zázemí organizace, kde je vytvořen bezpečný prostor pro sdílení, doptávání a ujasňování představ a informací, které již žadatelé nabyli z procesu zařazování do evidence.

Skupinu vede dvojice sociálních pracovníků Střediska s osobní zkušeností s procesem osvojení a výchovou přijatých dětí. Témata, kterými se skupina zabývá, přichází ze strany účastníků skupiny. Ti jsou zároveň v různé fázi procesu – někteří se ještě nachází v průběhu odborného posouzení, jiní byli do evidence nově zařazeni, další jsou ve fázi čekání například již dva roky.

Každý člen skupiny dostane na začátku prostor pro sdělení novinek a tématu, které by rád do skupiny přinesl. Lektori diskusi řídí, členům skupiny poskytují emocionální podporu a také odborné poradenství. Důraz je kladen zejména na sdílení pocitů spojených s fází čekání, která je pro většinu z nich náročná. Žadatelé mají velký zájem udržet vlastní motivaci a chtějí se v problematice dále vzdělávat a rozšiřovat své znalosti ve specifických tématech jako například přebírání dítěte od pěstounů na přechodnou dobu, budování citové vazby nebo význam širší rodiny v životě dítěte. V návaznosti na každé setkání je skupině zaslán email s odkazy a zdroji pro témata, kterým se skupina během daného setkání věnovala. K dispozici je jim také knihovna Střediska s více než 500 tituly odborné literatury.

Účast žadatelů ve skupině není nijak časově ohraničená, v praxi však spolupráce nejčastěji přejde do formy individuálních konzultací v rámci služby provázení v momentě, kdy žadatelé přijmou dítě do péče. V prvních měsících po přijetí dítěte se osvědčilo kontakt ze strany organizace upozadit, aby měla nová rodina dostatečný prostor ke sžití a adaptaci. Klienti jsou však i nadále podporováni, aby se na pracovníky Střediska obrátili s jakýmkoliv dotazem nebo potřebou. Nabídka dalších služeb, jako je například dopolední klub pro rodiče s malými dětmi, edukační setkávání pro rodiče nebo rodičovské sdílecí skupiny, je předávána až ke konci tohoto adaptačního období.

Vzhledem k nepříznivé situaci v souvislosti s pandemií onemocnění covid-19 se Středisko náhradní rodinné péče rozhodlo uskutečnit první setkání Klubu žadatelů v březnu 2022. Alternativa setkávání skrze online platformy byla vyhodnocena ze strany pracovníků Střediska i účastníků jako nevhodná vzhledem k účelu skupiny a potřebě vytvoření bezpečného a intimního prostoru pro sdílení. V průběhu první poloviny roku 2022 se podařilo uskutečnit celkem 3 setkání.

B. Cestou náhradní rodinné péče – setkání zájemců a žadatelů

Setkání jsou určena nejen dlouhodobým klientům Střediska, ale také všem zájemcům o tuto problematiku ze strany široké veřejnosti. Spolupráce s organizací tedy není podmínkou účasti, nicméně převážná většina pravidelných účastníků se Střediskem náhradní rodinné péče dlouhodobě spolupracuje.

Koncepce programu je zaměřena primárně na edukaci v oblastech různých aspektů náhradního rodičovství. Každé setkání se věnuje novému tématu, které reaguje na aktuální potřeby účastníků a vychází vždy z jejich zpětných vazeb.

Zájemci jsou o jednotlivých tématech informováni pravidelně prostřednictvím pozvánek, které jsou zasílány přímo jim nebo zprostředkovaně skrze krajské úřady. Setkání moderuje tým sociálních pracovníků Střediska a na každá z nich jsou přizýváni odborníci z řad psychologů, pediatrů, právníků, sociálních pracovníků, nebo náhradních rodičů. Zájemci mají možnost zasílat své dotazy ještě před setkáním, na jejich základě potom odborník sestavuje okruh témat, kterým se bude po čas jeho prezentace věnovat. Dostatečný prostor pro dotazy je však vždy vyhrazen i ke konci setkání.

V průběhu první poloviny roku 2022 se podařilo uskutečnit celkem 5 edukačních setkání. V měsících leden a únor byla realizována online, což díky nelimitující kapacitě míst umožnilo účast poměrně velkému množství zájemců. V reakci na zvýšený zájem a množství účastníků dojíždějících z mimo-pražských oblastí probíhala navazující setkání v externí školící místnosti v centru Prahy s dostatečnou kapacitou a komfortní dostupností. Setkání byla vždy záměrně plánována na podvečerní hodiny a uzpůsobena tak časovým možnostem účastníků.

Přehled realizovaných setkání Cestou náhradní rodinné péče:

Datum setkání	Téma	Host	Počet účastníků
11. 1. 2022	Osvojení očima pediatra	Pediatr MUDr. Lucie Mynářová	42
14. 2. 2022	Dvojnásobná radost v rodině aneb o cestě za adopcí a rodičovstvím dvojčat	Osvojitelská rodina Pechmanovi	24
7. 4. 2022	Právní poradna rodinné advokátky Táta a syn – o adopci společně	Právníčka Mgr. Eva Hrubá Osvojitelská rodina Erakovi	18
9. 5. 2022	Otisk prvních 1000 dní v životě dítěte	Pediatr a obezitolog MUDr. Zlatko Marinov	27
13. 6. 2022	Tajemství párování a nejčastější mýty o evidenci žadatelů a dětí Psychohygiena pro žadatele a rodiče	Vedoucí oddělení rodiny a sociální práce Magistrátu hlavního města Prahy Mgr. Jana Klinecká Psycholožka PhDr. Ilona Špaňhelová	18

3. PŘÍNOSY A VÝZVY

Zprostředkování kontaktu a navazování spolupráce s klienty již ve fázi před přijetím dítěte do péče se osvědčuje jako účelné. Žadatelé často v období čekání pociťují nejistotu a obavy z toho, jak péči o dítě zvládnou a zda ji budou schopni poskytovat adekvátně. Spolupráce jim zejména v tomto období nabízí ujištění, podporu a odborné poradenství. Zároveň jim to dává možnost poznat organizaci, její služby a způsob práce v postupných fázích a s pracovníky navázat dlouhodobý vztah založený na důvěře, která je pro tak intimní oblast sociální práce klíčová.

Organizace má na druhé straně možnost poznat lépe samotné klienty, pomoci jim v mapování a rozvoji jejich rodičovských kompetencí. Po přijetí dítěte tak mají pracovníci při práci s celou rodinou k dispozici detailnější anamnézu rodičů a již navázaný vztah, což přispívá k facilitaci při řešení případných výzev spojených s pozdější výchovou dětí.

Velkým přínosem spolupráce s organizací s téměř třicetiletou zkušeností s prací s adoptivními a pěstounskými rodinami je bezpochyby garance její odbornosti a znalosti kvalifikovaných sociálních pracovníků v oblasti náhradní rodinné péče. S nárůstem popularity sociálních sítí vzniká na internetu mnoho skupin o náhradním rodičovství, které samy poskytují poradenství dalším zájemcům a žadatelům o osvojení nebo pěstounskou péči. Toto poradenství však často odráží pouze osobní zkušenosti členů skupin a je mnohdy nepřesné nebo zavádějící.

Při evaluaci přínosů Klubu žadatelů byla pracovníky Střediska pozitivně hodnocena nízká kapacita skupiny, která poskytuje dostatečný prostor všem členům a zároveň přispívá k vytvoření bezpečného a intimního prostoru.

U setkávání zájemců a žadatelů v programu Cestou náhradní rodinné péče se navýšení kapacity účastníků naopak vyplatilo. Vzhledem k edukačnímu smyslu tohoto setkání není tolik nezbytné dbát na vytvoření intimity, což je zvláště pro zájemce o náhradní rodičovství ve stadiu rozhodování a získávání informací přívětivější, neboť v této fázi potřebu sdílení často nepociťují. Navýšení kapacity díky prostorám pronajaté školící místnosti dovoluje navíc účast až 30 účastníků, což by v případě realizace setkání v zázemí organizace nebylo možné.

Vedení Klubu žadatelů stálou dvojicí sociálních pracovníků s osobní zkušeností s procesem osvojení a výchovou přijatých dětí žadatelé oceňují a jejich sdílení vlastních zkušeností vnímají jako velký přínos pro skupinu. Pravidelná sdílecí setkávání žadatelů mimoto vytváří potenciál pro formování osobních vztahů mezi členy a budování podpůrné sítě s lidmi s podobnou osobní zkušeností.

Formát programu Cestou náhradní rodinné péče, kdy je hostem setkání vždy jiný odborník a téma je pokaždé zaměřeno na novou problematiku, se v tomto případě ukazuje jako funkční. Zájemci a žadatelé si tak mohou vybrat, kterých ze setkání se zúčastní v závislosti na tom, v jakých oblastech náhradní péče se chtějí vzdělávat. Setkání tak zajišťuje atraktivitu a jedinečnost ve smyslu poskytnutí nové perspektivy odborníkem na danou oblast.

Skupinové programy pro zájemce a žadatele o náhradní rodinnou péči jsou uskutečňovány v prezenční formě, což převážná většina účastníků po dlouhém období setkávání výhradně v online prostředí uvítala. Tento fakt však dovoluje účast pouze omezené skupině lidí, která bydlí v daném městě nebo jeho okolí. Výzvou tak zůstává práce s cílovou skupinou ze vzdálenějších krajů České republiky, kde je nabídka podpůrných služeb pro žadatele a zájemce neuspokojivá nebo nulová.

V aktivitách cílených pro zájemce a žadatele o náhradní rodinnou péči bude organizace pokračovat v osvědčeném formátu. Pro navazujících setkání bude vytvořena standardizovaná podoba zpětných vazeb účastníků pro získání objektivnějšího obrazu o kvalitě poskytované služby a potřebách účastníků.

Tento materiál vznikl za laskavé podpory Nadace J&T.

Autor textu: Marek Pokorný

KONTAKT

Středisko náhradní rodinné péče, spolek
Jelení 91/7a, 118 00 Praha 1
info@nahradnirodina.cz
www.nahradnirodina.cz
tel.: +420 725 756 505